

ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อทางสุขภาพอนามัย การสนับสนุนทางสังคม
กับการใช้บริการฝากครรภ์ของหญิงมีครรภ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ของประเทศไทย

นางสาวสุนามาล พัฒนเศรษฐานนท์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาพยาบาลศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2531

ISBN 974-569-119-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

014076

117499999

RELATIONSHIPS BETWEEN HEALTH BELIEFS, SOCIAL SUPPORTS
AND THE PRENATAL SERVICES UTILIZATION OF PREGNANT
WOMEN IN THE NORTHEASTERN REGION OF THAILAND

Miss Sukumal Patanasethanon

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Education

Department of Nursing Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1988

ISBN 974-569-119-4

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อทางสุขภาพอนามัย การสนับสนุน
ทางสังคม กับการใช้บริการฝากครรภ์ของหญิงมีครรภ์
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

โดย

นางสาวสุชมาล พัฒนเศรษฐานนท์

ภาควิชา

พยาบาลศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์

บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ถาวร วัชรภักย์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการสอบ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมคิด รักษาสัตย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.พวงรัตน์ บุญญานุรักษ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณา ปราณโชติ)

ลุ่มมาล พัฒนเศรษฐานนท์ : ความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อทางสุขภาพอนามัย การสนับสนุนทางสังคม กับการใช้บริการฝากครรภ์ของหญิงมีครรภ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย (RELATIONSHIPS BETWEEN HEALTH BELIEFS, SOCIAL SUPPORTS AND THE PRENATAL SERVICES UTILIZATION OF PREGNANT WOMEN IN THE NORTHEASTERN REGION OF THAILAND) อ.ที่ปรึกษา รศ.ดร.พวงรัตน์ บุญยานุรักษ์,

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและหาความสัมพันธ์ระหว่างความเชื่อทางสุขภาพอนามัย การสนับสนุนทางสังคม กับระดับการให้บริการฝากครรภ์ของหญิงมีครรภ์ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตัวอย่างประชากรคือ หญิงมีครรภ์ 204 คน ที่ใช้บริการของคลินิกฝากครรภ์ในโรงพยาบาล 10 แห่ง ที่สุ่มเลือก รวบรวมข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ ย่อค้นพบหลัก คือ

1. หญิงมีครรภ์ส่วนใหญ่มีการรับรู้ความเชื่อทางสุขภาพอนามัย และได้รับการสนับสนุนทางสังคมในระดับสูง หญิงมีครรภ์ร้อยละ 51 ใช้บริการฝากครรภ์อยู่ในระดับสูง
2. การรับรู้ภาวะคุกคามของโรคแทรกซ้อน การรับรู้ประโยชน์ของการให้บริการฝากครรภ์สัมพันธ์ทางบวกกับระดับการให้บริการฝากครรภ์ ส่วนการรับรู้อุปสรรคของการให้บริการฝากครรภ์สัมพันธ์ทางลบกับระดับการให้บริการฝากครรภ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 การสนับสนุนทางวัตถุไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการให้บริการฝากครรภ์
3. การสนับสนุนทางอารมณ์ การสนับสนุนทางวัตถุ การได้รับการยอมรับและเห็นคุณค่า และการสนับสนุนโดยให้ข้อมูลข่าวสาร สัมพันธ์ทางบวกกับการรับรู้ภาวะคุกคามของโรคแทรกซ้อน และการรับรู้ประโยชน์ของการให้บริการฝากครรภ์ และสัมพันธ์ทางลบกับการรับรู้อุปสรรคของการให้บริการฝากครรภ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
4. ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ระดับการให้บริการฝากครรภ์ได้ดี ได้แก่ การรับรู้ประโยชน์ของการให้บริการฝากครรภ์ การสนับสนุนโดยให้ข้อมูลข่าวสาร และการรับรู้อุปสรรคของการให้บริการฝากครรภ์

ภาควิชา พยาบาลศึกษา
สาขาวิชา การบริหารการพยาบาล
ปีการศึกษา 2530

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา

SUKUMAL PATANASETHANON : RELATIONSHIPS BETWEEN HEALTH BELIEFS,
SOCIAL SUPPORTS AND THE PRENATAL SERVICES UTILIZATION OF PREGNANT
WOMEN IN THE NORTHEASTERN REGION OF THAILAND. THESIS ADVISOR :
ASSO. PRO. PUANGRAT BOONYANURAK, Ed.D.,

The main purposes of this research were to study and to find the correlation of health beliefs, social supports and the prenatal services utilization of pregnant women in the northeastern region. A total of 204 pregnant women who used services at 10 hospitals randomly selected prenatal clinics participated in this study. The interview schedules were used to collect data. The major findings were:

1. Most of the pregnant women perceived health beliefs and social supports at the high level and 51 percents of them utilized the prenatal service at the high level.
2. Perceived threat of complication, perceived benefit were significant and positively correlated with the prenatal services at .01 level. Perceived barrier was significant and negatively correlated with the prenatal services at .01 level. However instrumental support was not significantly and correlated with the prenatal services.
3. The four social support variables were significant and positively correlated with perceived threat of complications and perceived benefit was negatively correlated with perceived barriers.
4. Perceived benefit, information support and perceived barriers contributed significantly to effective prediction of the prenatal services utilization.

ภาควิชาพยาบาลศึกษา.....
สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล.....
ปีการศึกษา 2530.....

ลายมือชื่อนิสิต *Sukumal*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา *Puangrat*

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	9
แนว เหตุผลและสมมุติฐานการวิจัย	10
ขอบ เขตการวิจัย	12
ข้อคกลง เบื้องต้น	13
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	13
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย	14
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
นโยบายการพัฒนางานอนามัยแม่และเด็ก	15
การใช้บริการฝากครรภ์	18
ความ เชื่อทางสุขภาพอนามัย	21
การสนับสนุนทางสังคม	30
ความสัมพันธ์ระหว่างความ เชื่อทางสุขภาพอนามัย การสนับสนุนทางสังคม และระดับการใช้บริการ ฝากครรภ์ของหญิงมีครรภ์	33
โครงการสุขภาพอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ..	36

3	วิธีดำเนินการวิจัย	
	ประชากร	40
	ตัวอย่างประชากร	40
	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	43
	การหาความตรงตามเนื้อหา	46
	การเก็บรวบรวมข้อมูล	47
	การวิเคราะห์ข้อมูล	47
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	47
5	สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	52
	สรุปผลการวิจัย	64
	อภิปรายผล	65
	ข้อเสนอแนะ	70
	บรรณานุกรม	72
ภาคผนวก ก.	รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ	86
ภาคผนวก ข.	เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	88
ภาคผนวก ค.	ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรความเชื่อ สุขภาพอนามัย ค่าเฉลี่ยความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการ สนับสนุนทางสังคม	102
ภาคผนวก ง.	หนังสือราชการติดต่อระหว่างหน่วยงาน	114
	ประวัติผู้เขียน	116

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.หลวงรัตน์ บุญญานุรักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้ข้อคิดเห็น คำแนะนำ ตลอดจนแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ และให้กำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณ ปุรณโชติ ที่กรุณาให้คำแนะนำเกี่ยวกับสถิติที่ใช้และการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของอาจารย์ทั้ง 2 ท่าน เป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้เป็นอย่างสูง

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 20 ท่าน ที่กรุณาตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือ และให้คำแนะนำในการปรับปรุง แบบสัมภาษณ์ในการวิจัย รวมทั้งผู้อำนวยการศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 4 ผู้อำนวยการโรงพยาบาล หัวหน้าฝ่ายการพยาบาล หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมสุขภาพ และเจ้าหน้าที่แผนกฝากครรภ์ โรงพยาบาล 10 แห่งในเขตจังหวัดอุดรธานี นครราชสีมา ขอนแก่น และจังหวัดศรีสะเกษ ที่กรุณาอนุญาต อนุเคราะห์ และสนับสนุน ในการเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยอย่างดียิ่ง

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมคิด รักษาสัตย์ หัวหน้าภาควิชาพยาบาลศึกษา เป็นอย่างสูง ที่กรุณาเป็นขวัญกำลังใจ อบรมปรัชญาชีวิตอันมีค่าเป็นแบบอย่างแก่นิสิต รวมทั้งคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิทยาการแก่นิสิตให้เป็นผู้มีความรู้ คู่คุณธรรมต่อไป

ขอขอบพระคุณ คุณสมจิตร นคราวานิช ที่กรุณาให้กำลังใจและสนับสนุนมาโดยตลอด คุณเรวดี สิรินคร ที่กรุณาแนะนำสถิติ คุณฉวีวรรณ แก้วพรหม ที่กรุณาเอื้อเฟื้อเอกสารวิชาการ ที่ ๆ น้อง ๆ และเพื่อน ๆ นิสิตทุกคน ตลอดทั้งทุก ๆ ท่านที่มีส่วนให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ตัวอย่างประชากร	42
2	ข้อมูลตัวอย่างประชากร	54
3	เหตุการณ์มาใช้บริการฝากครรภ์ของหญิงมีครรภ์	55
4	ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความเชื่อทาง สุขภาพอนามัยของหญิงมีครรภ์	56
5	ค่าเฉลี่ยความเบี่ยงเบนมาตรฐานและการสนับสนุนทางสังคม ของหญิงมีครรภ์	57
6	การใช้บริการฝากครรภ์ของหญิงมีครรภ์ตั้งแต่เริ่มตั้งครรถ์ - 32 สัปดาห์	58
7	ระดับการใช้บริการฝากครรภ์ของหญิงมีครรภ์	58
8	ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ พหุคูณ ระหว่างความเชื่อทาง สุขภาพอนามัย การสนับสนุนทางสังคม กับระดับการใช้ บริการฝากครรภ์ของหญิงมีครรภ์	59
9	กลุ่มตัวพยากรณ์ ที่มีนัยสำคัญในการพยากรณ์ระดับการใช้ บริการฝากครรภ์ของหญิงมีครรภ์	60
10	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวพยากรณ์ ค่าความคลาดเคลื่อน มาตรฐานของสัมประสิทธิ์พยากรณ์ ค่าทดสอบสัมประสิทธิ์ ถดถอยของค่าพยากรณ์ ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ พหุคูณ ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน ของการพยากรณ์ และค่าคงที่ของสมการพยากรณ์	61

ตารางที่

หน้า

11	อายุบุตรและจำนวนบุตรของหญิงมีครรภ์ที่มาฝากครรภ์ คิด เป็นร้อยละ.....	102
12	อายุครรภ์ และร้อยละของหญิงมีครรภ์ที่ได้รับวัคซีนป้องกัน บาดทะยัก	103
13	ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเชื่อทางสุขภาพ อนามัย รายข้อด้านการรับรู้ภาวะคุกคามของโรคแทรกซ้อน ของการตั้งครรภ์ของหญิงมีครรภ์	104
14	ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเชื่อทางสุขภาพ อนามัย รายข้อด้านการรับรู้ประโยชน์ของการใช้บริการฝาก ครรภ์ของหญิงมีครรภ์	106
15	ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความเชื่อทางสุขภาพ อนามัย รายข้อด้านการรับรู้อุปสรรคของการใช้บริการฝาก ครรภ์	108
16	ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การสนับสนุนทางสังคม รายข้อด้านการสนับสนุนทางอารมณ์ของหญิงมีครรภ์	110
17	ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การสนับสนุนทางสังคม รายด้าน ด้านการสนับสนุนทางวัตถุ ของหญิงมีครรภ์	111
18	ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การสนับสนุนทางสังคม รายด้าน ด้านการได้รับการยอมรับและเห็นคุณค่าของหญิงมี ครรภ์	112
19	ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การสนับสนุนทางสังคม รายด้าน ด้านการสนับสนุนโดยให้ข้อมูลข่าวสาร	113

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	ความเชื่อทางสุขภาพอนามัย	22
2	สรุปแบบแผนความเชื่อค่านสุขภาพเพื่อใช้ทำนายความ ร่วมมือของผู้ป่วย	27